

PROCUREGREEN

De Grønne Udbudsmorgener 11: Kontraktklausuler

Mikala Berg Dueholm,
Advokat partner, DLA Piper

Annelouise Dalgaard Petersen,
Advokat, partner, Horten

Carina Risvig Hamer

Professor i forvaltningsret og udbudsret

Carina.hamer@jur.ku.dk

PROCUREGREEN

PROCUREGREEN

Formål at undersøge hvordan grønne tilgange bruges i de forskellige dele af udbudsprocedurerne i Danmark.

Undersøge barrierer - både juridiske og praktiske

Forskere i projektet:

Carina Risvig Hamer (KU)

Ole Helby Petersen (RUC)

Søren Kjær Foged (VIVE)

Chanel Elisabeth Scheel (KU)

Følg gerne med –

<https://www.linkedin.com/company/80365562/admin/>

Podcast: Grøn drivkraft: [Udbudsret som redskab i den grønne omstilling](#)

PROCUREGREEN

VIGTIGE DATOER

22. november 2023

Tidspunkt: 9.00-10.30

Kursus: Grønne offentlige indkøb

Forår 2024?

Tilmelding:

[https://jura.ku.dk/Nyheder/2023/
de-groenne-udbudsmorgener/](https://jura.ku.dk/Nyheder/2023/de-groenne-udbudsmorgener/)

de grønne udbudsmorgener

Ny Bog "Compliance i den offentlige sektor"

Eksempler på kapitler:

Kapitel 9. Compliance med bæredygtighed og klima
Af Maria Edith Lindholm Gausdal og Carina Risvig Hamer

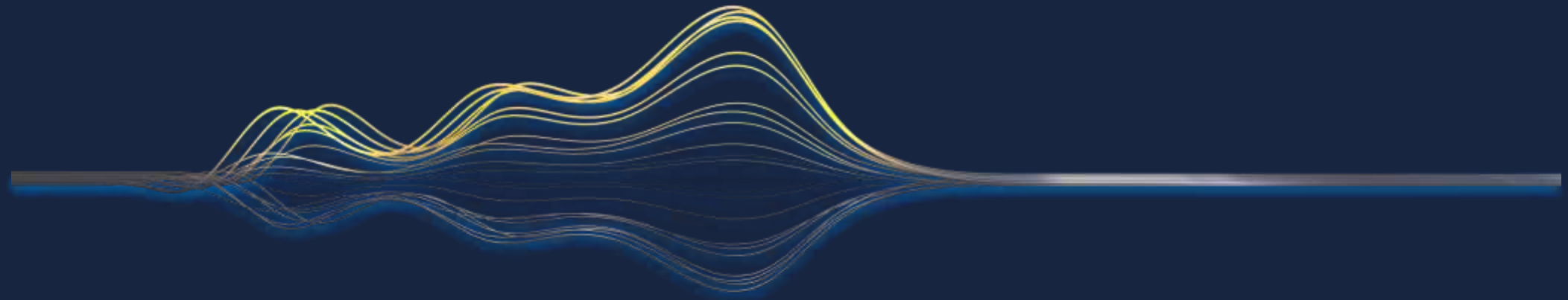
Kapitel 10. Den offentlige kontrakt i et
complianceperspektiv
Af Maria Edith Lindholm Gausdal og Carina Risvig Hamer

Ny bog på vej:

“Grønne offentlige indkøb
– I udbudsretlig belysning”

- Ultimo 2023 – fingers crossed
- Kursus: 28-29. November 2023,
- <https://efteruddannelse.ku.dk/jura/groenne-offentlige-indkoeb/>

Kontraktklausuler

Hvilke overvejelser bør man have ved inddragelse af klima og miljø i kontrakten?

8. november 2023

Annelouise Dalgaard Pedersen, HORTEN

&

Mikala Berg Dueholm, DLA Piper

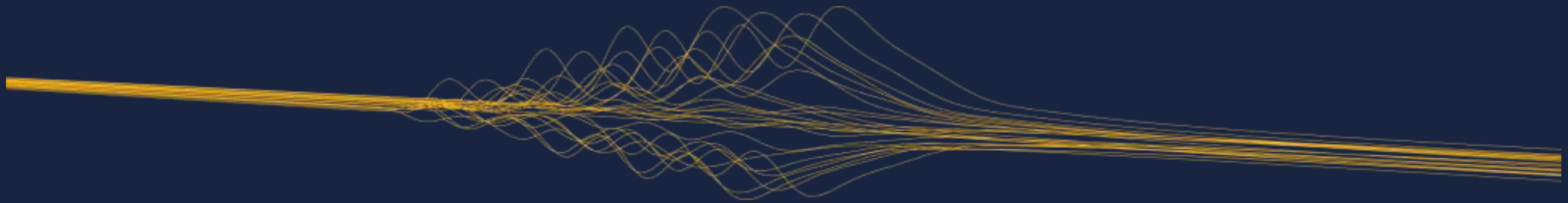
HORTEN

DLA PIPER

Dagens emner

- **Klima- og miljøhensyn ”i udbudsprocessen”**
  - Egnethedskrav (kan være en forudsætning for effektive kontraktkrav)
  - Konkurrenceparametre (kan ”blive til” kontraktkrav)
- **Klima- og miljøhensyn som kontraktkrav**
  - Retlige rammer
  - Eksempler
  - Håndhævelse (i en udbudsretlig kontekst)

Klima- og miljøhensyn ”i udbudsprocessen”

Tilbage til fremtiden?

Egnethedskrav

Egnethed

- **Udbudslovens § 155** (udover erfaring/referencer)
- *"Beskrivelse af det tekniske udstyr og de foranstaltninger, som ansøgeren eller tilbudsgiveren har truffet til sikring af kvaliteten, og af virksomhedens undersøgelses- og forskningsfaciliteter."*

"Angivelse af den forvaltning af forsyningskæden og de eftersporingssystemer, som ansøgeren eller tilbudsgiveren kan anvende ved gennemførelsen af kontrakten."

- *"Angivelse af de uddannelsesmæssige og faglige kvalifikationer hos tjenesteyderen eller entreprenøren eller virksomhedens ledende medarbejdere, når disse ikke evalueres som et kriterium for tildeling."*
- *"Angivelse af de miljøstyringsforanstaltninger, som ansøgeren eller tilbudsgiveren kan anvende ved udførelsen af kontrakten."*

‘Eftersporingsystemer’

Egnethed

- **Fra lovbemærkninger:**
- *Det fremgår af bestemmelsens nr. 5, at ordregiveren kan kræve en angivelse af den forvaltning af forsyningskæden og de eftersporingsystemer, som ansøgeren eller tilbudsgiveren kan anvende ved gennemførelsen af kontrakten.*
- *Det betyder eksempelvis, at ordregiveren kan kræve en beskrivelse af den måde, som ansøgeren eller tilbudsgiveren vil administrere og kontrollere underleverandørkæden. Ansøgeren eller tilbudsgiveren kan i denne forbindelse anføre oplysninger på den person hos ansøgeren eller tilbudsgiveren, der har overblikket over underleverandørerne og deres opgaver. Endvidere kan en ansøger eller tilbudsgiver anføre, konkrete kontrolforanstaltninger, der skal sikre, at underleverandørkæden udfører opgaverne i overensstemmelse med kontrakten.*

Konkurrenceparametre

- Katalog af mulige underkriterier
- "Innovative karakteristika" nævnt som eksempel

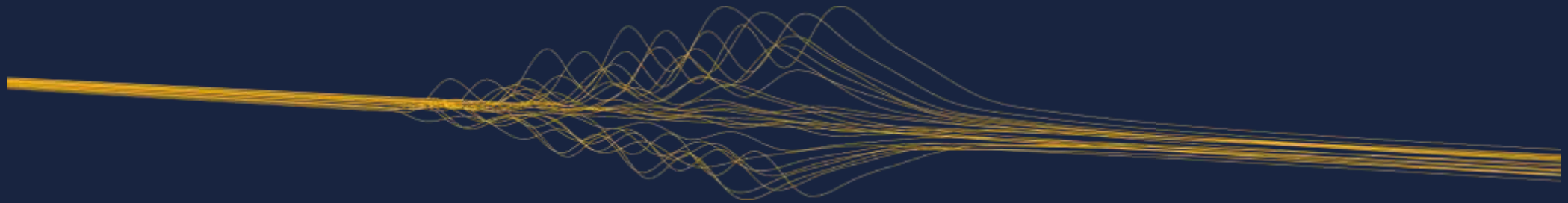

- Underkriterier skal "være forbundet med kontraktens genstand".
- Ethvert aspekt og ethvert trin i ydelsens livscyklus.

- Kriterierne skal sikre mulighed for effektiv konkurrence om kontrakten og skal være ledsaget af specifikationer, der giver mulighed for en effektiv kontrol af tilbudsgivernes oplysninger med henblik på at vurdere, i hvilket omfang tilbuddene opfylder kriterierne for tildeling.

Kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

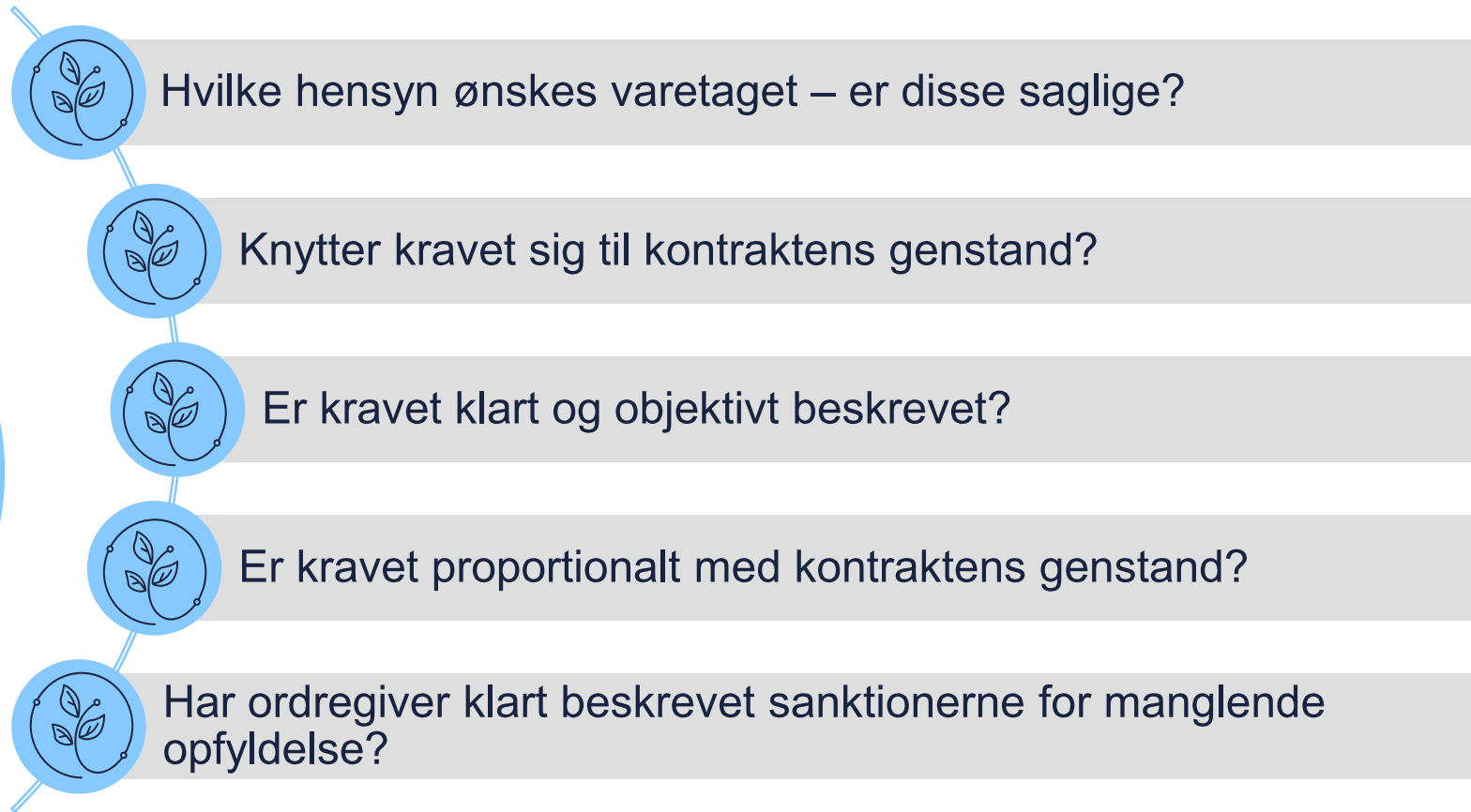
Generelt

- Ordregiver kan fastsætte kontraktvilkår, der omfatter miljø- og klimahensyn, så længe vilkårene er knyttet til kontraktens genstand, og er anført i udbudsmaterialet jf. udbudslovens § 176, stk. 1.
  - Krav om sammenhæng mellem kontraktbetingelserne og kontraktgenstanden
  - Ordregiver kan ikke fastsætte kontraktvilkår, som angår tilbudsgivers generelle virksomhedspolitik fx et miljømæssigt ansvar
- Et kontraktvilkår om miljø- og klimahensyn vil være en kontraktuel forpligtelse og være bindende på samme vilkår som øvrige kontrakts klausuler.
  - Kontraktvilkår kan både være fastsat som vilkår, der skal være opfyldt på tidspunktet for kontraktens ikrafttræden, eller et krav som leverandøren skal opfylde i løbet af kontraktens løbetid.

Kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Ordregivers overvejelser ved udarbejdelse af kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Ændringsklausuler

- Efter udbudslovens § 179, stk. 1, kan en ordregiver foretage ændringer af en kontrakt eller en rammeaftale, som er forudset i klare, præcise og entydige klausuler i udbudsmaterialet.
  - Krav om ændringer *i medfør af* kontrakten og ikke af kontrakten
- En ændringsklausul kan indeholde mulighed for at tilpasse kontrakten til nyere grønne eller mere innovative løsninger på markedet i løbet af kontraktperioden.

Kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Innovationsklausuler

- Innovationsklausuler giver mulighed for at pålægge leverandøren et fokus på forsat udvikling og innovation i kontraktperioden med henblik på yderligere reduktion af miljøpåvirkningen.

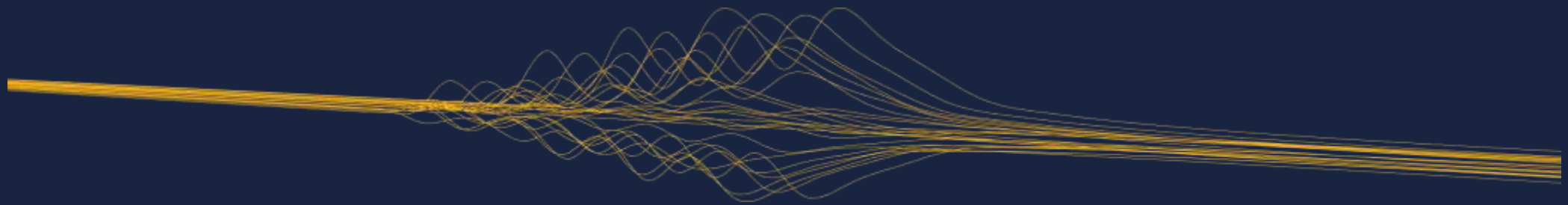
Eksempler på innovationsklausuler:

- Kommunalt udbud af rengøring
  - Kommunen og leverandøren skal årligt drøfte udviklingsmuligheder, og leverandøren skal komme med forslag til et årligt udviklingsprojekt.
  - fx færre kemikalier i rengøringsmidler.
- Kommunalt udbud af specialkørsel
  - Leverandøren skal til enhver tid kunne tilbyde Ordregiver ydelser, der som minimum følger med markedsudviklingen.
  - Fx teknologiske løsninger, der mindsker arbejdsprocesser, der er nedslidende for medarbejderne.

Misligholdelsesbeføjelser

Bod og bonus

Misligholdelsesbeføjelser

Generelt

- Udgangspunkt: kontraktfrihed
- Regulerer kontrakten ikke et givent forhold, må baggrundsretten anvendes.
  - Den almindelige obligationsret regulerer mangelsbegrebet og parternes misligholdelsesbeføjelser.

Misligholdelsesbeføjelser

Anvendelse af bodsbestemmelser i kontrakten

- Et på forhånd fastsat pengebeløb, som en part er forpligtet til at betale for sin eventuelle misligholdelse af en forpligtelse.
  - Bodden kan fastsættes som et éngangsbeløb eller en løbende dagbod.
  - Med det fikserede beløb undgås vanskelige tabsopgørelser.

I kontrakten har ordregiver mulighed for indsætte en klausul om, at misligholdelse af et kontraktvilkår om miljø- eller klimahensyn vil medføre opkrævning af en bod.

”Bygherren kan kræve dagbøder, hvis ovennævnte forpligtelser overtrædes, og forholdet ikke er bragt i orden inden for en rimelig frist, der er givet ved skriftlig meddelelse fra bygherren. Dagbøden løber fra fristens udløb, og indtil forholdet er bragt i orden. Bøden pr. arbejdsdag udgør 1 % af kontraktsummen, dog mindst 1.500,- DKK. Bodden skal betales i tillæg til en eventuel dagbod for forsinkelse.

Manglende afhjælpning af forholdet inden for fristen [nærmere angiven] betragtes som en væsentlig misligholdelse og kan af bygherren påberåbes som ophævelsesgrund i en periode på 1 måned efter fristens udløb.”

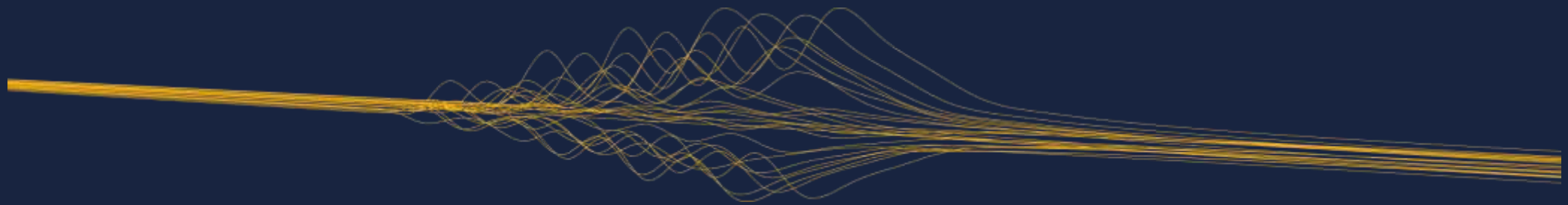
Bonusbestemmelser

Anvendelse af bonusbestemmelser i kontrakten

- Som et supplement til muligheden for bod, kan der tilsvarende indsættes en bonusordning.
  - Miljø- og klimarelaterede kontraktkrav kan således også kombineres med en bonusordning, for at motivere leverandøren til at udføre opgaven med et endnu større hensyn til klima og miljø.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Norge – Udbud af anlægning af veje

Udbud af en kontrakt om et vejindkøb, der omfattede opførelse af flere strukturer, veje med landskabspleje, elektriske installationer, samt udvidelse af en færgeterminal.

50.6 Krav til kjøretøy og maskiner. Pilot for fossilfri anleggsplass.

Alle maskiner og utstyr som skal brukes i kontrakten skal være utstyrt med registreringsmerke med QR-kode og være registrert i maskinregisteret. Statens vegvesen skal gis elektronisk innsyn i registeret for å kunne utøve sanntidskontroll og få oversikt over leverandørens og underleverandørens registrerte maskiner og utstyr.

Minimum 60% av gravemaskintimene for gravere under 20 tonn og minimum 60% av gravere fra og med 20 tonn som utføres i anleggsperioden skal utføres med elektrisk gravemaskiner enten drevet på batteri eller kabel. Andel elektriske gravemaskiner det første driftsåret etter kontraktsinngåelse, skal være minimum 30%. Deretter forutsettes en videre opptrapping slik at det oppnås minimum 60% andel av gravemaskintimer i begge kategorier totalt fordelt på hele anleggsperioden.

Ved rivning av Vesterbrua (høybrua) og Vesterveibrua (lavbrua) skal minimum 60% av maskintimene utføres med elektriske rivemaskiner enten drevet på batteri eller kabel.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Norge – Udbud af anlægning af veje (forsat)

Dersom oppgitte prosentsatser for andel elektriske gravemaskiner eller rivemaskiner ikke oppnås vil det bli utført et trekk på 750 kroner per maskintime elektriske drift som mangler for å oppnå angitte krav for andel el-maskintimer.

For hver 10.% utover 60% andelen entreprenøren leverer med elektriske gravemaskiner, utbetales en bonus på kroner 1.000.000. Det vil si at dersom entreprenør oppnår 100% elektrisk gravemaskintimer i anleggsperioden vil entreprenøren hente ut en samlet bonus på kr 4.000.000,- per kategori (over og under 20 tonn). Det utbetales ikke bonus på økt andel timer elektriske rivemaskiner.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Sverige – Udbud af medicinsk udstyr (Region Stockholm)

Udbud af en toårig rammeaftale om indkøb af insulinpumper og glukosemålere til diabetikere.

29.1 Miljø

29.1.1 Leverantören ska vid avtalsstart ha, och under hela avtalstiden upprätthålla, ett strukturerat och dokumenterat miljöarbete som är öppet för granskning av Beställaren. För att uppfylla villkoret ska Leverantören minst:

- ha en miljöpolicy som är antagen av ledningen;*
- ha identifierat miljörelaterade risker hänförliga (relateret) till de produkter som omfattas av detta Ramavtal;*
- ha en rutin som säkerställer att produkterna under hela avtalstiden uppfyller de miljökrav som anges i Hållbarhetsbilagan, Bilaga 5, och Ramavtalet i övrigt;*
- ha mätbara och tidsatta mål för sitt miljöarbete; och*
- en gång per år följa upp miljöarbetet enligt denna punkt.*

29.1.2 Leverantören är skyldig att på begäran från Beställaren inkomma med skriftlig redovisning som verifierar att och redovisar hur kraven i punkt 29.1.1, samt miljökraven i Hållbarhetsbilagan, Bilaga 5, uppfylls. Redovisningen ska ske på det sätt som Beställaren begär. Leverantören är skyldig att inkomma med sådan redovisning inom en (1) månad från det att begäran mottogs.

Exempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Sverige – Udbud af medicinsk udstyr (Region Stockholm) (forsat)

29.1.3 I händelse av bristande uppfyllelse av Leverantörens åtaganden (forpligtelser) avseende miljö enligt punkt 29.1.1 har Beställaren rätt att kräva att Leverantören inom fyra (4) veckor, eller annan skälig tid som Beställaren anger, avhjälper bristen.

29.1.4 Om Leverantören inte avhjälper brist enligt punkt 29.1.3 eller om Leverantören inte uppfyller kravet på redovisning enligt punkt 29.1.2 har Beställaren/Avropande enhet rätt att utesluta Leverantören från att delta i framtida avropsförfaranden enligt detta Ramavtal. Detta gäller till dess Beställaren godkänt Leverantörens avhjälpande eller det annars är uppenbart för Parterna att avtalsbrottet upphört.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Finland – Udbud af IKT-juridiske eksperttjenester og IKT-indkøbseksperttjenester (Helsinki by)

Udbud af en etårig rammeaftale om konsulent tjenester relateret til IKT-indkøb, -projekter og –kontrakter samt andre relaterede konsulenttjenester til afdelingen for bymiljø i Helsinki.

TECHNICAL REQUIREMENTS

MANAGEMENT OF ENVIRONMENTAL IMPACTS

In its service activities related to the object of the procurement, the tenderer must take environmental aspects into account and strive to manage the environmental impacts of its service activities. The provider company must have an environmental management system in place, e.g. ISO 14001, or alternatively the candidate must demonstrate by other means that they take into account the environmental impacts of their service activities. The tenderer shall, upon request, provide the contracting authority with either (a) a certificate of the environmental management system in use in the undertaking, e.g. ISO 14001 or equivalent, (b) a report on the undertaking's own non-certified environmental management system, or (c) another kind of informal report on the consideration of environmental and/or climate impacts in its service activities.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Danmark – Udbud af Flextrafik - Enkeltvogne (Trafikselskabet Movia)

Udbud af en etårig kontrakt om variabel kørsel af flextrafik.

3.2.1 Miljøkrav

Operatøren skal for alle vogntyper overholde de til enhver tid gældende energi- og miljøkrav, som følger af lovgivningen.

Herudover skal følgende krav til enhver tid være opfyldt:

- For alle vogntyper gælder, at køretøjets alder ikke på noget tidspunkt i kontraktperioden må overstige 10 år fra første indregistreringsdato.*
- Alle dieselvogne skal fra kontraktstart være udstyret med partikelfilter.*
- Alle vogne skal være Euro 6 eller bedre.*
- Type 1 vogne, der ikke tidligere har kørt for Movias Flextrafik, og som idriftsættes af operatøren efter 1. januar 2025, skal være nulemissionsbiler, der ikke udleder CO2 eller lokal luftforurening (NOx og partikler) fra bilens motor. Emissionsfri biler omfatter for tiden elbiler og brintbiler.*

Movia opfordrer operatørerne til, til hver tid, at have den gældende miljøstrategi for øje, da en omstilling til mere grønne og bæredygtige transportformer, vil have indflydelse på hvor længe en vogn, der anvender fossilt brændstof, vil kunne anvendes i Movias udbud.

Eksempler på kontraktvilkår med miljø- og klimahensyn

Danmark – Udbud af Flextrafik - Enkeltvogne (Trafikselskabet Movia)

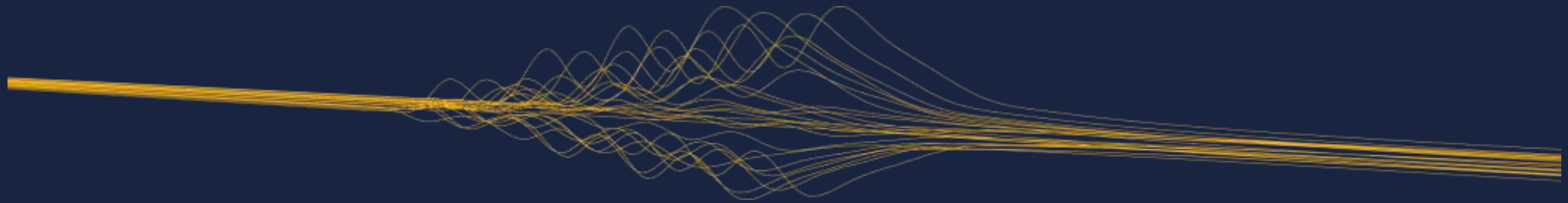
3.2.2 Kortlægning af miljøforhold

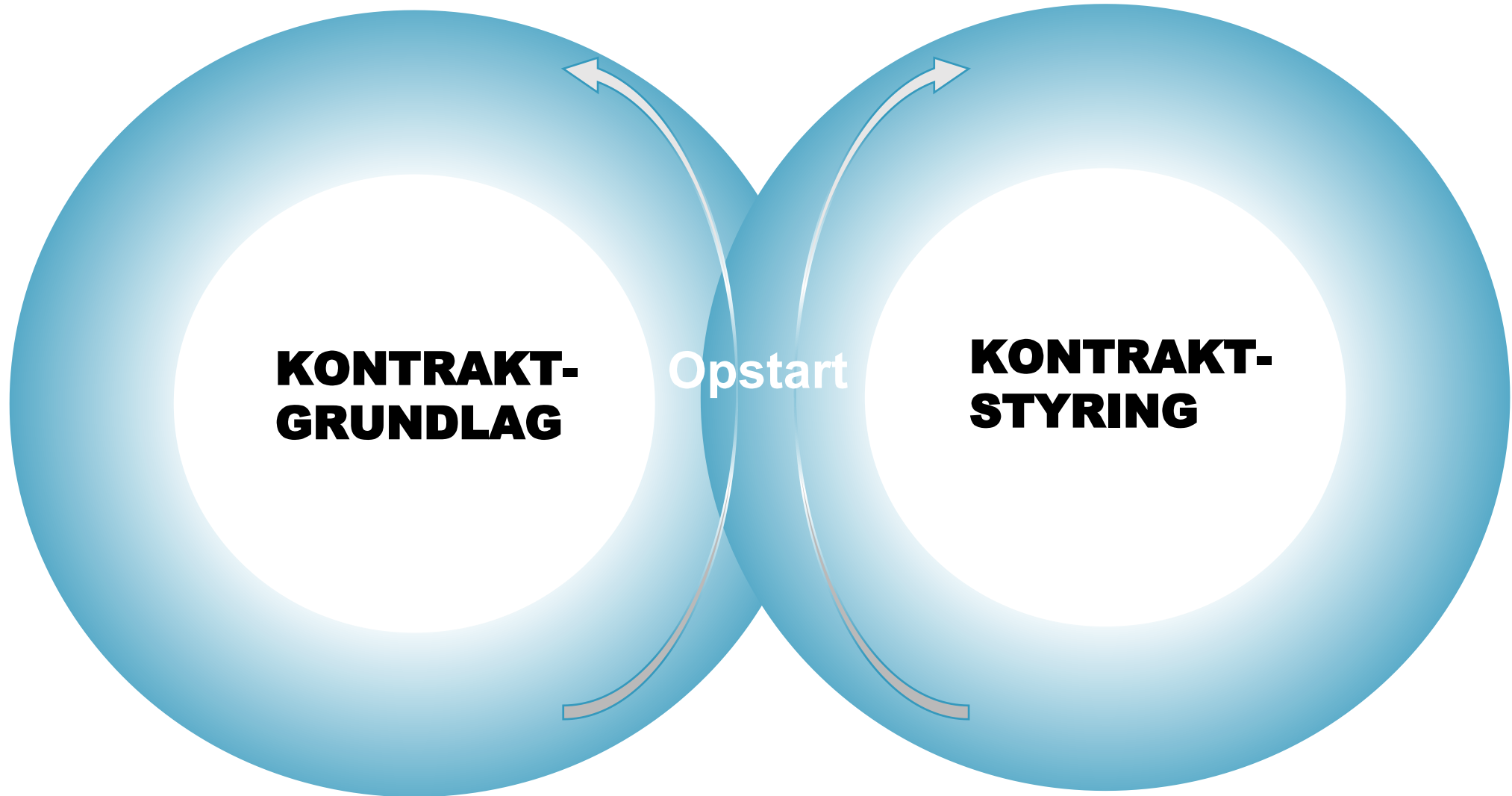
Operatøren er forpligtet til i hele kontraktperioden at medvirke til at kortlægge miljøforholdene i virksomheden. Kortlægning af miljøforholdene indgår i Movias udarbejdelse af miljøregnskabet. Oplysningerne skal sendes til Movia med 1 mdr. skriftligt varsel, såfremt Movia anmoder herom.

Operatøren er forpligtet til på Movias anmodning at oplyse følgende:

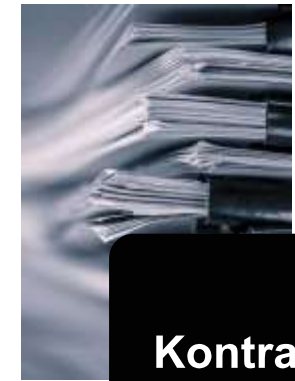
- Hvilke vogne, der er 0-emission (El/Brint) eller Plug-in-hybrid.*
- Hvor mange kilometer operatørens vogne hver især har kørt for Movia hver måned.*
- Type og mængden af brændstoffet operatørens køretøjer hver især har anvendt til ovenstående kørsel hver måned.*
- Hvad gennemsnitsforbruget har været de enkelte måneder og totalt set i kontraktperioden.*
- En kopi af køretøjernes registreringsattest.*

Håndhævelse

Håndhævelse

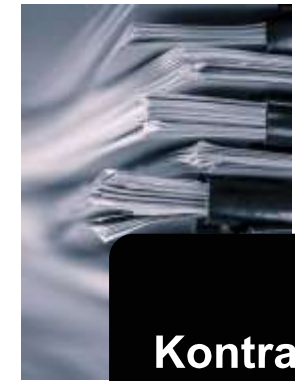

Kontrakt

- **Klagenævnet for Udbuds kendelse af 1. februar 2023, DKK Plastics ApS mod AffaldPlus I/S**
- Kontrakt om behandling og afsætning af husstandsindsamlet plast.
- Krav om genanvendelse af minimum 60 & af det indsamlede plastaffald. Kontraktvilkår om bl.a. dokumentation for forbehandling og afsætning (massebalancer)
- Klager mente at kunne konstatere, at kontraktparten alene sikrede ca. 30 % genanvendelse (derudover særskilt problemstilling om dokumentation).

Håndhævelse

Kontrakt

- **Klagenævnets præmisser:** *Klagenævnet lægger til grund, at kontrakten mellem AffaldPlus og Damifo blev indledt den 1. januar 2022 som fastsat. Det fremgår blandt andet af referatet fra mødet mellem parterne den 28. marts 2022, at der – erkendt af Damifo – havde været indkøringsvanskeligheder med en vis lagerophobning til følge.*
- *Det kan imidlertid ikke lægges til grund, at AffaldPlus i den forbindelse har frafaldet krav, som fremgår af udbudsbetingelserne, eller i øvrigt har ændret på grundlæggende vilkår for kontrakten. AffaldPlus har oplyst, at der alene er sket og fremover også kun vil ske betaling ved dokumentation for forarbejdede mængder, og der afholdes som dokumenteret løbende opfølgingsmøder mellem AffaldPlus og Damifo.*

Tak for i dag

Mikala Berg Dueholm, partner og advokat
Mikala.Berg.Dueholm@dk.dlapiper.com
Tlf.: +45 3334 0312
Mobil: +45 2129 8756

Annelouise Dalgaard Pedersen
Advokat og partner, Horten
E-mail: adp@horten.dk
Dir: +45 33344128
Mob: +45 52344128

